

GRAFOLOGIYANING AMALIY AHAMIYATI

Yo‘ldosheva Yulduz Abdikarim qizi,
ToshDO‘TAU tayanch doktoranti
yulduzyoldosheva27@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15243813>

Annotatsiya. Ushbu maqolada grafologiya tushunchasi, turlari va ahamiyati ochib beriladi. Grafologik tahlil metodlari orqali inson xarakterini ochishga, uning psixologik portretini chizishga harakat qilinadi va bu orqali grafologiya fani lingvistik ekspertiza uchun, shuningdek, juda ko‘p jarayonlarda qanchalik muhim va ahamiyatli ekanligi yoritiladi.

Kalit so‘zlar. Grafologiya, kalibrli matn, qo‘l yozuvi, yozuvning qiyaligi va shakli, bosim bilan yozish, egilgan, ehtiyotsiz yozuv, harf hajmi, burchakli, uchli, kalligrafik yozuvlar, imzo va b.

Grafologiya – [yun. grapho – yozaman, logos – ta‘limot] dastxatlarni, ular vositasida esa yozgan kishining hislatlari va ruhiy holatini o‘rganadigan fan.

Chet elda grafologiyaga bo‘lgan katta qiziqish uning qoidalari va qonunlari fanda ham, amaliy kundalik hayotda ham muvaffaqiyatli qo‘llanilishi bilan izohlanadi. Grafologiyani o‘rganish tarix, pedagogika, psixologiya kabi fanlarga ko‘plab yangi nuqtayi nazarlarni olib keladi. Mishon, shuningdek, grafologiyaning tibbiyot va psixologiyada katta rol o‘ynashini bashorat qilgan. U sud tadqiqotlarida grafologiyaning ahamiyatini ham ko‘rsatib, sud majlislarida bir necha bor ekspert sifatida ishtirok etdi.

Hozirgi vaqtda grafologiya ko‘pgina Yevropa mamlakatlari va AQShda rasman tan olingan fan hisoblanib, u Fransiya, Italiya, Germaniya, Gollandiya va boshqa mamlakatlarda boshqa fanlar qatori universitetlarda ham o‘rganiladi. Grafologlar ishga yollash, kasbga yo‘naltirish, psixologiya va tibbiyot kabi sohalarda talabga ega mutaxassislardir. Qo‘l yozuvi tahlili kosmik tibbiyotda faol qo‘llaniladi – mutaxassislar asab tizimining holatini baholash uchun kosmonavtlarning orbitada qilgan yozuvlarini tahlil qiladilar.

Qo‘l yozuvi tahlili 2 turga bo‘linadi: 1. To‘g‘ri grafologiya. 2. Sud-tibbiy yo‘nalish.

Qo‘l yozuvini tahlil qilishning asosiy yo‘nalishi bu amaliy grafologiyadir. Grafologiya – qo‘l yozuvi, u insonning psixologik xususiyatlari, xarakteri, hissiy holati va qobiliyatlari bilan bog‘liqligini o‘rganadi va inson tabiatining sirini ochishga yordam beradi. Grafologiya bugungi kunda juda ko‘p sohalarning, jumladan, biznes, tibbiyot, pedagogika, psixologiya, sud ekspertizasi va shu kabi boshqa yo‘nalishlarning rivojlanishida ham keng qo‘llaniladi. Xodimlarni tanlashda yirik mutaxassislari grafologlar bilan maslahatlashadi. Qo‘l yozuvi bilan grafolog talabnoma beruvchining kerakli lavozimga mos kelishini aniqlashga yordam beradi,

uning kuchli va zaif tomonlari haqida gapirib beradi. Intervyuda xodimning uzoq muddatda o‘zini qanday tutishini tushunish qiyin bo‘lishi mumkin, grafologik tahlil insonning xarakteri va moyilligini aniqlashning eng tezkor va qulay usuli hisoblanadi. Grafologiya kasbga yo‘naltirishda katta yordam berishi mumkin. Bolaning yoki xodimning qo‘l yozuvini tahlil qilish, u qaysi faoliyat sohasida o‘z fazilatlarini yaxshiroq namoyon etishini va o‘zini to‘liq ochib bera olishini tushunishga imkon beradi. Grafologlar, shuningdek, oilaviy munosabatlarda ham juda qo‘l keladi, ular er-xotinlar o‘rtasidagi qiyinchiliklar va kelishmovchiliklarning sababini aniqlashga, tegishli yechimni topishga va sheriklarning muvofiqlik darajasini aniqlashga yordam beradi.

– Qo‘l yozuvi bo‘yicha mutaxassislar quyidagilar bilan shug‘ullanadi: matn yozganlarning jinsini aniqlash;

- individual jismoniy nuqsonlarni aniqlash (jarohatlar, xususiyatlar);
- matn mualliflarining kasbiy aloqalarini aniqlash;
- matn va yozuv ijrochilarining shaxsiy ta‘rifi va b.

Tayinlangan ekspert xulosasida u yoki bu turdagi xatolarning mavjudligi muqarrar ravishda asossiz xulosaning shakllanishiga olib keladi. Psixologiya fanlari nomzodi, grafolog Larisa Drigval so‘zlariga ko‘ra, grafologning asosiy xususiyati – uning bilimga intilishi. Mutaxassis imkon qadar xolis bo‘lishi kerak. U mijozga nisbatan hamdardlik va mehr tuyg‘ulariga ega bo‘lmasligi shart. Har bir insonning ijobiy va salbiy tomonlari bor va grafologning vazifasi bu xususiyatlar qanday muvozanatda ekanligini tushunish, ba‘zilarini bo‘rttirib yubormaslik va boshqalarni tenglashtirmaslikdir.

Dunyoda ikkita mutlaqo bir xil odamni topish qiyin. Hatto egizaklarda yuzaki o‘xshash bo‘lsa ham, ular bir xil individual xususiyatlarga ega bo‘lishi qiyin. Ajablanarlisi, ajralib turadigan xususiyat – bu odamning qo‘l yozuvidir. Bu toza va egiluvchan, kichik, katta, cho‘zilgan yoki siqilgan bo‘lishi mumkin.

Agar odam haddan tashqari hissiyotli bo‘lsa, buni yozish uslubidan bilish mumkin. Aytaylik, barcha harflar o‘ngga qiyshayib, yengil bosim bilan yozilgan bo‘lsa, bu hissiy beqarorlik va fobiyalarga moyillikdan dalolat beradi. Xat faqat barqaror xarakter xususiyatlarini ko‘rsatadi. Bular uzoq vaqt davomida, ehtimol, bolalikdan shaxsiyatga xosdir. Oiladagi doimiy janjallar, ota-onalar bilan uysiz qolish, nosog‘lom munosabat, jarohatlar va bolalikning boshqa salbiy taassurotlari uzoq vaqt davomida xotirada qoladi. Bu psixikaga ta‘sir qiladi, xatti-harakatlarda mustahkamlanadi va tashqi tomondan u o‘zini yozish uslubida namoyon qiladi, uni qo‘l yozuvi psixologiyasi deb atash mumkin. Biror kishi doimiy ravishda (kimdir

yoki biror narsadan) qo‘rqsa, bu yozuv uslubida namoyon bo‘ladi. Qo‘l yozuvi noaniq va notekis tebranish bilan yoziladi. Bunday tez yozish zaif xarakterli odamlarga xosdir.

Juda kichik harflar va so‘zlar orasidagi masofa qisqa bo‘lishi ruhiy qo‘rquvni ko‘rsatadi, ya‘ni ular ruhiy fobiyalariga qattiq bog‘langan bo‘ladi. Ular doimo shubhada bo‘lishadi va hayotda ma‘lum bir pozitsiyani rivojlantirishga imkon bermaydilar. Bunday odam insonlardan qo‘rqadi, muloqotdan qochadi, tanho turmush tarziga moyil bo‘ladi, bu ruhiy kasallik (autizm) ning belgisi bo‘lishi mumkin. Aksincha, harflar va ular orasidagi masofaning katta bo‘lishi o‘ziga ishonchi yuqoriligi va ruhiyatida qo‘rquv bo‘lmasligini ko‘rsatadi.

“Kalibrli” matn fikrini qanday ifoda etishni biladigan, o‘z fikrini tinglashga majbur qiladigan o‘ziga ishongan odamga xosdir.

Har bir inson faqat o‘ziga xos yozish uslubiga ega. Xat yozish uslubini sinchiklik bilan o‘rganish natijasida grafologlar odamning xarakteri, fe‘l-atvori, tashqi ko‘rinishi va hatto ish turi qo‘l yozuviga qanday ta‘sir qilishini ko‘rsatadigan ma‘lum belgilarlarni aniqlandi, natijada grafologiya umuman soxta fan emasligiga ishonch hosil qilindi. Yozma grafikani sinchiklab o‘rganish (harflarning o‘lchami, ular orasidagi bo‘limning kengligi, nishab, bosim, matnning noqulayligi yoki uyg‘unligi) shaxsning aniq psixologik tavsifini berishga imkon beradi.

Grafologiya amaliy psixologiyada juda katta talabga ega. U psixologik tadqiqot usullariga asoslangan fan, ammo grafolog kelajakni bashorat qila olmaydi. Qo‘l yozuvi orqali odamning ayni shu davrdagi psixofizik holatini aniqlash mumkin. Bu “miyamizning qog‘ozdagi aksi” sifatida psixologlarga shaxsning tabiatini aniqroq aniqlashga yordam beradi.

Hozirgi vaqtda qo‘l yozuvi vazifasi: yozuvni takrorlaydigan organlarning funksiyalari va ushbu funksiyalarning natijasi – qo‘l yozuvi o‘rtasidagi bog‘liqlik qonunlarini topish. Grafologiya ma‘lumotlarini qo‘llashning ikkinchi, bir xil darajada muhim sohasi - bu *hujjatlarning sud ekspertizasi sohasi*: ma‘lum bir shaxsning u yoki bu hujjatga aloqadorligini topish, yozish paytida muallifning ichki holatini aniqlash va iloji bo‘lsa, yozuvchining turli xil jismoniy va aqliy xususiyatlarini aniqlash.

Sud-tibbiy yo‘nalish – bu ham qo‘l yozuvi, ya‘ni sud qo‘lyozma ekspertizasi muammolarini hal qilish uchun dastxatlarni o‘rganish bilan shug‘ullanadi va matnning muallifini, imzoning haqiqiylikini va boshqalarni aniqlashga yordam beradi.

Grafologiya fani sud ekspertizasida inson shaxsini aniqlashga, qiyosiy tahlil yordamida yozuv xuddi o‘sha shaxsga tegishli yoki tegishi emasligini topishga yordam beradi. Soxta imzolarni tekshirishga va shu orqali soxtalashtirilgan hujjatlarni aniqlashda juda qo‘l keladi.

Grafologlar qog‘ozdagi “chayqalishlar” shaxsiyatning asosiy xususiyatlarini ochib berishiga va hatto sog‘liq haqida gapirishiga amin bo‘ldilar. Masalan, Parkinson kasalligi kabi asab tizimining bunday patologiyasi qo‘llarning titrashi bilan tavsiflanadi. Bemor intuitiv ravishda ularni saqlashga harakat qiladi va qisman yozadi. Kasallikning kuchayishi bilan qo‘l yozuvi yanada kichikroq bo‘ladi. Altsgeymer kasalligida harflar birma-bir qisqaradi yoki, aksincha, cho‘ziladi.

Qo‘l yozuvi sud-tibbiyot fanining tor bo‘limi bo‘lib, unda qo‘l yozuvi jinoyatning ashyoviy dalili sifatida o‘rganiladi.

Xulosa qilib aytganda, grafologiya tilshunoslikning amaliy tarmog‘i bo‘lib, juda ko‘p yo‘nalishlarning, jumladan, biznes, tibbiyot, psixologiya, pedagogika, lingvistika, sud ekspertisasi va shu kabi bir qancha sohalarning rivojlanishiga, yangi qirraga olib chiqishiga sabab bo‘luvchi jiddiy o‘rganilishi kutilayotgan muhim sohalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Голев Н.Д. Юрислингвистика и лингвоконфликтология (к типологии языковых конфликтов)// Современная филология: актуальные проблемы, теория и практика : сб. мат-ов II межд. науч.конф., 10 –12 сентября 2007 г. / гл. ред. К. В. Анисимов. – Красноярск: Изд-во СтбФУ, 2007. – С. 20–30.
2. Мўйдинов Қ. Ўзбек тили суд нутқи лексикаси: Филол.фан. докт ... дисс. автореф. – Тошкент, 2019–536.
3. Зуев Инсаров Д. М. Душа и личность. - Киев: производство перлита, ЛТД, 1992. - С. 96.
4. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, (2000-2005).
5. Лариса Дрыгваль. Графология: самоанализ по почерку. Москва: Издательство АСТ, 2024. – 272 б. – Экспертный взгляд.
6. Qo‘l yozuvi turlari. Qo‘l yozuvining sud-tibbiy ekspertisasi. maqola. guitararmy.ru
7. Read more at: <https://minikar.ru/uz/testy/grafologiya-grafologicheskaya-ekspertiza-grafologiya-i-praktika/>
8. Xolmatova G. Lingvistik ekspertizada grafologiyaning roli// Scientific Journal Impact Factor ISSN 2181-1784 VOL 1, ISSUE 3, 2021
9. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. Tom 5. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2008.